

การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ในสถาบันอุดมศึกษาไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0*
TEACHING AND LEARNING DEVELOPMENT STUDY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES IN THAI HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
IN CONTEXT OF THAILAND EDUCATION 4.0

สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์

Smithirak Jantarak

สมาคมพัฒนาศึกษาเพื่อมนุษย์และสังคม

Education Development Association for Human and Society, Thailand

E-mail: smithirakj@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประมวล วิเคราะห์ องค์กรความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 2) พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี เป็นวิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ประมวล วิเคราะห์ องค์กรความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี และขั้นตอนที่ 3 การสรุปประเมินผลและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) หน่วยงานศึกษาทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 26 สถาบัน 2) ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน 3) นักศึกษา จำนวน 321 คน และ 4) อาจารย์ จำนวน 7 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม โดยนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วสังเคราะห์สรุปผลภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์กรความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คือ รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ และการสอนแบบ Active Learning และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1.1) ความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอน 1.2) สื่อการสอน และ 1.3) การสนับสนุนจากคณะและมหาวิทยาลัย และ 2) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน มี 3 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 2.1) การ

* Received 23 December 2020; Revised 1 January 2021; Accepted 18 January 2021

พัฒนาหลักสูตร 2.2) การพัฒนาการเรียนการสอน และ 2.3) การพัฒนาอาจารย์ผู้สอน มุ่งเน้น การพัฒนารายวิชาให้ทันสมัย หลากหลาย และเหมาะสมกับการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งให้ผู้เรียนมีทักษะ Soft Skills และ Hard ในลักษณะองค์รวมบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การพัฒนาการเรียนการสอน, วิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สถาบันอุดมศึกษา ไทย, การศึกษาไทยแลนด์ 4.0

Abstract

The objectives of this article were to: 1) evaluate and analyze the knowledge process of Humanities and Social Sciences in Thai Higher Education Institutions and 2) develop teaching and learning of Humanities and Social Sciences subjects for Undergraduate Students at Dusit Thani College, Bangkok. This research was an experimental research are 3 research steps: Step 1: Comprehensive analysis of knowledge, humanities and social sciences courses in Thai higher education institutions; Step 2: Teaching development for humanities and social sciences. General Education Dusit Thani College, and Step 3: summarizing, evaluating and developing the teaching and learning of humanities and social sciences General Education Dusit Thani College The group of informants purposive sampling into 4 groups: 1) General education agencies of 26 Thai higher education institutions, 2) administrators and experts of 11 persons, 3) students of 321 persons, and 4) teachers of 7 persons. Use In - depth interview and focus group. It analyzes averages, standard deviations, percentages, and classification of data and synthesizes the overall summary. The research results found that: 1) knowledge process of Humanities and Social Sciences is an integrated teaching model and active learning and factors affecting teaching. There are 3 factors: 1.1) Knowledge, ability of instructors, 1.2) teaching materials, and 1.3) support from faculty and universities. And 2) Guidelines for develop teaching and learning. There are 3 input factors: 2.1) Curriculum Development, 2.2) Teaching Development, and 2.3) Teacher development focuses on the development of modern, diverse and suitable subjects in thailand 4.0 in the 21 century, in line with the strategy of higher education institutions, which provides students with soft skills and hard skills. In a holistic manner based on the 21 century change.

Keywords: Teaching and Learning Development Study, Humanities and Social Sciences, Thai Higher Education Institutions, Thailand Education 4.0

บทนำ

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จึงเห็นสมควรให้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบ มาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและ สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่ เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ เนื่องจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 เป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ตามโครงสร้าง หลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชา เฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี กำหนดให้จัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความ เข้าใจธรรมชาติ ตนเองและผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี และวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมี คุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนก เป็นรายวิชาและลักษณะวิชาบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่ม วิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (เครือข่ายการศึกษาทั่วประเทศแห่งประเทศไทย, 2559) การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษา ทั่วไปต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ประยุกต์กับการเรียนการสอนด้วยปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทางด้าน เทคโนโลยีและสารสนเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนจากระบบ

การศึกษาที่มีอยู่เดิม ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาการสร้างนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะด้านหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้มีความทันสมัยน่าสนใจและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การผลิตและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา และสื่อใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 5 ด้านของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) จากมาตรฐานการเรียนรู้ 5 ด้านของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ข้างต้น ทุกสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องดำเนินการรายงานผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามแบบฟอร์มต่าง ๆ จำนวน 7 แบบฟอร์ม โดยในส่วนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะต้องรายงานผลการดำเนินการตามแบบฟอร์ม มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชา และแบบฟอร์ม มคอ. 5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) การศึกษายุคใหม่ต้องเน้นการแสวงหาการเรียนรู้ด้วยตนเอง คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560)

โมเดลประเทศไทย 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” และนโยบายการพัฒนาประเทศมีการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ประกอบด้วย 7 แนวทาง ได้แก่ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง การพัฒนาระบบสุขภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงวัย การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนวัฒนธรรม เป็นนโยบายในการปฏิรูปประเทศไทยเพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ได้ โดยกำหนดกรอบในการพัฒนาออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการเกษตร

สมัยใหม่และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวและไมซ์ การสร้างรายได้ กลุ่มที่ 4 การศึกษาพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ (โรงเรียนประชารัฐ) ยกระดับคุณภาพวิชาชีพ กลุ่มที่ 5 การส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่ม SMEs และผู้ประกอบการใหม่ (Start Up) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารอย่างรวดเร็วที่จะนำสังคมไทยไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้น (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต้องปรับให้อยู่บนฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเอื้อต่อคนทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติตามโมเดลประเทศไทย 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การศึกษาไทยในยุค 4.0 จำเป็นต้องศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ หรือตามแนว CCPR Model ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์ประยุกต์และใช้ประโยชน์ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2560)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตบัณฑิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาในการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ จึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 เพื่อประมวลองค์ความรู้วิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้มีความทันสมัยเหมาะสมต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประมวล วิเคราะห์ องค์กรความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย
2. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิธีวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประมวล วิเคราะห์ องค์กรความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1.1 ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยตามบริบทการศึกษาไทย แลนด์ 4.0

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน วิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาไทย และการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 โดยผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์การคัดเลือก คือ เรื่องที่ทันสมัย เอกสารที่จะนำมาอ้างอิง เอกสารหรือตำราภาษาไทย ไม่ควรเกิน 5 ปี และ เอกสารหรือตำราภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 ศึกษาวิเคราะห์ องค์ความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรคือ ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่อยู่ในสังกัดคณะกรรมการเครือข่ายอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 26 แห่ง และ 2) กลุ่มตัวอย่างคือ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีประสบการณ์สอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน ได้แก่ อาจารย์รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหิดล และอาจารย์พิเศษสถาบันอุดมศึกษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3) องค์ความรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 4) ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญด้านรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่อยู่ในสังกัดคณะกรรมการเครือข่ายอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.50 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด,

2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ (Cornbrash, L. J., 1990)

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระยะที่ 2 ศึกษาองค์ความรู้วิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.1 ศึกษาแนวทางการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรคือ อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 10 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 500 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 7 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี เลือกร้อยละเจ็ด จำนวน 321 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนคือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ 3) การจัดการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.50 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ (Cornbrash, L. J., 1990)

การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

แหล่งข้อมูล นำไปทดลองใช้กับนักศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผ่านการตรวจปรับปรุงจากผู้บริหาร

ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวทวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รูปแบบการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวทวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การทดลองใช้กับนักศึกษา ระยะที่ 2 สันทนาการกลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ และสรุปเป็นภาพรวม

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปประเมินผลและพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

แหล่งข้อมูล เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวทวิชาศึกษาทั่วไป โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) รูปแบบพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งรูปแบบประเมิน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างเนื้อหา และ 4) ลักษณะสำคัญของรูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 รูปแบบพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระยะที่ 2 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การศึกษาประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวทวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า การสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวทวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ทั้ง 26 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาลัยดุสิตธานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธนบุรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาลัยทองสุข มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชวมงคลพระนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ พบว่า ทุกสถาบันการศึกษาจะมีหน่วยงานรับผิดชอบด้านการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. ด้านจุดเน้นการศึกษาทั่วไป ทุกสถาบันจะเน้นการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ผสมกับปรัชญาการศึกษาทั่วไปจะมุ่งสอนบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง

2. ด้านโครงสร้างหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป จะแบ่งโครงสร้างหลักสูตรตามโครงสร้างหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คือ กลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยมีบางสถาบัน จัดเป็นกลุ่มวิชาการบูรณาการ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดกลุ่มวิชาการบูรณาการ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี) และกลุ่มวิชาบูรณาการ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) โดยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพิ่มกลุ่มวิชาสหศาสตร์ อีกหนึ่งกลุ่มวิชานอกจากกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มสังคมศาสตร์ นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดกลุ่มวิชาที่แตกต่างออกไป คือ กลุ่มสาระอยู่ดีมีสุข กลุ่มสาระศาสตร์แห่งผู้ประกอบการกลุ่มสาระพลเมืองไทยและพลเมืองโลก กลุ่มสาระภาษากับการสื่อสาร และกลุ่มสาระสุนทรีย์ศาสตร์และสำนักวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จัดกลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มคุณค่าแห่งชีวิต กลุ่มวิถีแห่งสังคม กลุ่มศาสตร์แห่งการคิด กลุ่มศิลปะแห่งการจัดการ และกลุ่มภาษาและการสื่อสาร

3. ด้านรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สำคัญ ทั้ง 26 สถาบันอุดมศึกษาไทย มีการปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) จึงมีรายวิชาที่ทันสมัยสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 หรือการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 และสอดคล้องกับปรัชญาศึกษาทั่วไปที่ว่า การสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ มีความรู้รอบ รู้กว้าง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก จึงทำให้มีรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่หลากหลาย มีความทันสมัย และมีอัตลักษณ์แตกต่างกันไป แต่โดยรวมมีจุดเน้นรวมกันคือ “การสอนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”

4. แนวทางการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในสถาบันอุดมศึกษาไทย อาจารย์ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มองเห็นตรงกันว่าควรลดการบรรยายลง ควรการสอนให้เห็นจริงและได้ปฏิบัติจริง เช่น การฝึกปฏิบัติ การลงพื้นที่ศึกษาชุมชน การจัดทำโครงการในสถานที่จริง นักศึกษาสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ได้อย่างอิสระโดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นที่ปรึกษาและควรตรวจงานอย่างละเอียด เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตามปรัชญาการศึกษาทั่วไปได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันอุดมศึกษาไทย คือ นโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่ตระหนักถึงความสำคัญของรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันสมัย และการพัฒนาความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนในการถ่ายทอดและสื่อสารที่ดี มีประสิทธิภาพ กระตุ้นและผลักดันให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความรู้และคุณค่าของรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี ได้แก่ ตัวอาจารย์ผู้สอน อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญรายวิชาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 5 คน มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าคือ 1) ตัวอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความสำคัญและจำเป็นที่สุดที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชาและปรัชญาวิชาศึกษาทั่วไป อาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ทั้งในศาสตร์วิชาชีพและศาสตร์ต่าง ๆ ในลักษณะบูรณาการศาสตร์หรือสหวิทยาการ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบนั้น ๆ เข้ากับรายวิชาอื่น ๆ ทั้งในลักษณะวิชาชีพ รายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาแกน และข้ามศาสตร์ได้ยิ่งดี เพราะโลกสมัยใหม่ต้องการบัณฑิตที่มีความรอบรู้ในศาสตร์วิชาชีพที่ศึกษามาและสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่ศาสตร์แขนงอื่น ๆ ด้วย ตัวอาจารย์ผู้สอนจะต้องเข้าใจในหน้าที่และบทบาทของตนเองที่สำคัญและพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองให้มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถ 2) ผู้บริหารระดับสาขา/ภาควิชา อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญรายวิชาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาไทย จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจต่อศาสตร์ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาบัณฑิตมากกว่าการมีความรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่กำหนดไว้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แต่จะต้องมีความรู้ในปรัชญาของวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ ความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศ และโลก ต้องมีการบริหารจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ มีนโยบายที่ชัดเจน สนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนได้มีโอกาสพัฒนาตัวเองรอบด้าน และ 3) ผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย/สถาบัน อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญรายวิชาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาไทย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การกำหนด

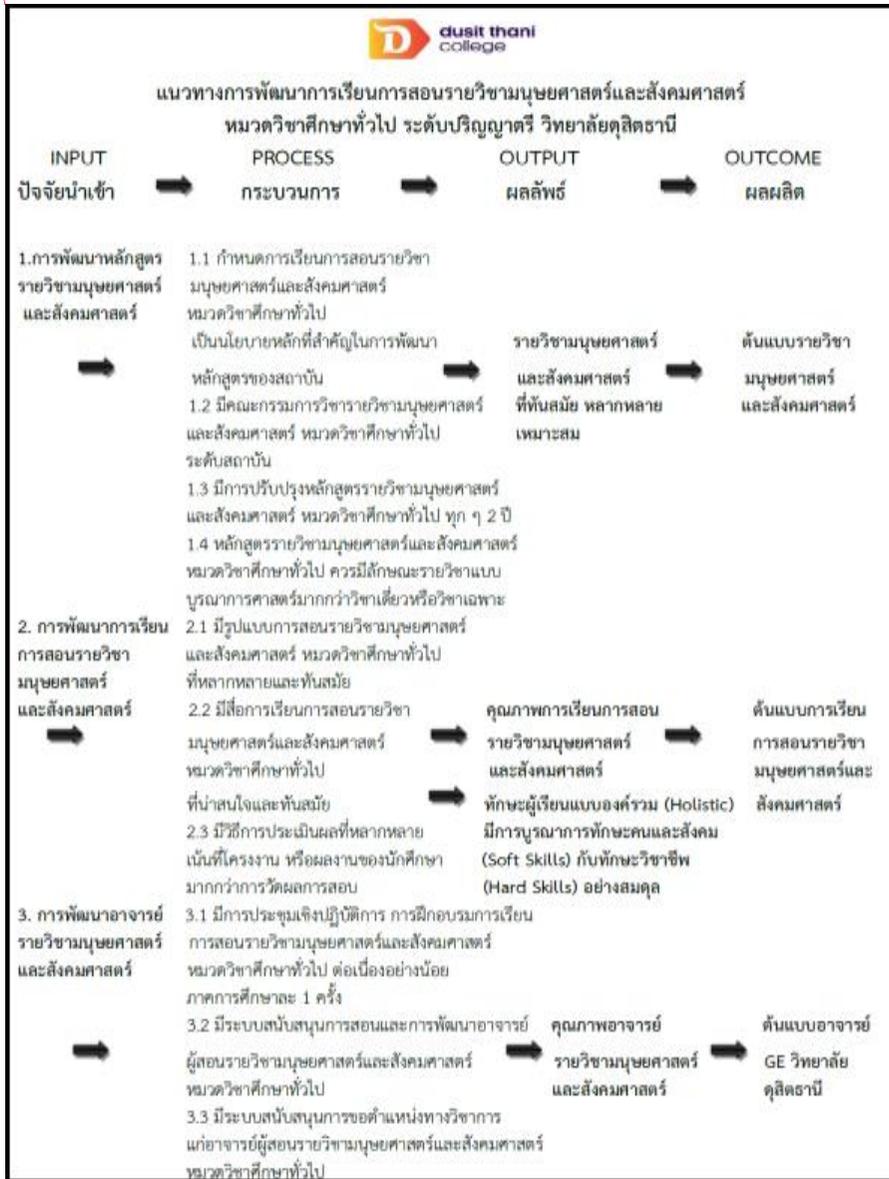
นโยบายและแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพราะตามโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 30 หน่วยกิต โดยกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะกำหนดให้นักศึกษาเรียนประมาณ 6 - 12 หน่วยกิต แล้วแต่ความเหมาะสมของมหาวิทยาลัย/สถาบันนั้น ๆ ผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย/สถาบัน จึงควรกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบโดยตรง ตลอดจนการส่งเสริมทางด้านการฝึกอบรมสัมมนา การประชุม การวิจัย การบริการวิชาการ การศึกษาต่อ และการสนับสนุนการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์หมวดวิชาศึกษาทั่วไปอย่างเท่าเทียมกับอาจารย์ประจำวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายศึกษาทั่วไปทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “การสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปมีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี เป็นรายวิชาที่จะไปเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รู้จักตัวเอง ผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ การสอนวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงมีความสำคัญที่ทุกมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป การสอนให้เห็นจริงและได้ปฏิบัติจริง ส่วนการสอนแบบบรรยาย ทฤษฎี หลักการในห้องเรียน ไม่น่าจะเพียงพอแก่นักศึกษายุคใหม่แล้ว” (ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2562)

6. องค์ความรู้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย วิธีการสอนรายวิชาเป็นแบบบูรณาการ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความถนัดของอาจารย์ผู้สอน เนื่องจากการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปมีนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม จำนวน 100 – 400 คน อาจารย์ผู้สอนสามารถสอนด้วยวิธีการหลากหลายแบบ Active Learning เช่น การบรรยาย กิจกรรมในชั้นเรียน กรณีศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอนคือ นโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญวิชาการกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันสมัย และการพัฒนาความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนในการถ่ายทอดมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “การสอนวิชาการศึกษาทั่วไปในลักษณะวิชาการบูรณาการนั้น อาจารย์ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการสอนให้สะท้อนอารมณ์ของผู้เรียน ลดการบรรยายลง ทำกิจกรรมการสอนแบบ Active Learning ทำอย่างไรให้คุณชั้นเรียนอยู่ ดึงความสนใจของนักศึกษาอยู่ตลอดเวลา” (อาจารย์ประจำวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2561) (อาจารย์ประจำวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561)

2. การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี พบว่า จากการสรุปแนวทางการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.37$) โดยมีคะแนนสูงสุดคือ การสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ควรมีวิธีสอนที่หลากหลาย น่าสนใจ และทันสมัย ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.60$) และรองลงมาคือ ควรมีเอกสารประกอบการสอนที่อ่านเข้าใจง่าย มีกรณีศึกษา ทันสมัย และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง ($\bar{X} = 4.38$,

SD = 0.37) ซึ่งแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาการเรียนการสอน และ 3) การพัฒนาอาจารย์ผู้สอน เหมาะสมกับการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะ Soft Skills และ Hard Skills ในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 44.45$, SD = 0.67) คะแนนสูงสุดคือ การสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่หลากหลาย และทันสมัย ($\bar{X} = 4.83$, SD = 0.51) และรองลงมาคือ มีคณะกรรมการวิชาการวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับสถาบัน ($\bar{X} = 4.66$, SD = 0.59) ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการสอนเพิ่มเติมความรู้ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ มีบูรณาการแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กับรายวิชาอื่น ๆ สอนให้ลงมือปฏิบัติจริงแบบ Project Base - Problem Base” (อาจารย์ประจำวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 2561) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จากภาพรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี สรุปได้ว่า ได้นำแนวคิดวิธีระบบมาประยุกต์ใช้ (System Approach) ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนในระยะแรก พ.ศ. 2562 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบแต่ละรายวิชา นำเสนอชื่อวิชา คำอธิบายรายวิชา เนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาทั่วไป นโยบายวิทยาลัย และอัตลักษณ์ของนักศึกษา การบูรณาการเนื้อหาวิชา เชื่อมโยงการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียน และการทำงาน 2) การจัดการเรียนการสอนใน

ระยะที่สอง พ.ศ. 2563 - 2564 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบแต่ละรายวิชา ปรับปรุงวิชาที่ตนเอง รับผิดชอบ เช่น ชื่อวิชา คำอธิบาย และเนื้อหาวิชา ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการบูรณาการรายวิชาหนึ่งถึงสองรายวิชารวมเป็นวิชาเดียว หรือเปิดรายวิชาในลักษณะสหวิทยาการศาสตร์ใหม่ มีอาจารย์ผู้สอนหลาย ๆ ท่าน ร่วมสอนในรายวิชาเดียวกัน และ 3) นำแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่พัฒนาไป ปรับปรุงหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อให้มีหลักสูตรที่ทันสมัย และเหมาะสมกับผู้เรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทย รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สำคัญ ทั้ง 26 สถาบันอุดมศึกษาไทย มีการปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์ มาตรฐานอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รายวิชาที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับปรัชญาศึกษาทั่วไปที่ว่า การสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ มีความรู้รอบ รู้กว้าง เข้าใจ และเห็นคุณค่า และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทย จึงทำให้มี รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีความทันสมัย และมีอัตลักษณ์ แตกต่างกันไป แต่โดยรวมมีจุดเน้นรวมกันคือ “การสอนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ดุลยเกษม กล่าวว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับต้องมีความ เชื่ออย่างจริงจังว่าการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปมีความสำคัญและมีความ จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานอาชีพของประชาชนในศตวรรษที่ 21 จริง (อุทัย ดุลยเกษม, 2558) ต้องให้การสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปอย่าง จริงจังและต่อเนื่อง มีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าการสอนรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปมี เป้าหมายต่างจากการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดอื่น ๆ ในหลักสูตร เป็นการเรียนการสอนที่ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ระบบ คุณค่าและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มหาวิทยาลัยควรตั้งคณะกรรมการกลางรับผิดชอบการสอน

จากการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชา ศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร พบว่า ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ที่มุ่งเน้นการ พัฒนารายวิชาให้ทันสมัย หลากหลาย และเหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ในยุค 4.0 สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการ ทำงานในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ Soft Skills, Systematic Thinking, Analytical Skill, Critical Thinking, Hard Skills ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันท์ธร บรรจงปฐุ กล่าวว่า การพัฒนา หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (นันท์ธร บรรจงปฐุ, 2561) เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเป็น

พลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือ วิชาศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ นิสิตมีคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ตามที่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยพิจารณาจากแบบประเมินคุณลักษณะการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 นิสิตเป็นผู้ประเมินตนเองทั้งก่อนเรียนและหลัง พบว่า นิสิตมีคุณลักษณะที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้งด้านความรู้ ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านดิจิทัลเทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านความคิด ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะ ผู้เรียนมีทักษะในการสร้างนวัตกรรมตามความถนัดโดยใช้วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นรากฐาน และด้านทัศนคติ ความสามารถในการแยกแยะเลือกสิ่งที่ถูกต้องตามจริยธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านการประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้รายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จุดเน้นการศึกษาทั่วไป ทุกสถาบันจะเน้นการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ผสมกับปรัชญาการศึกษาทั่วไปจะมุ่งสอนบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง มีการปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จึงมีรายวิชาที่ทันสมัยสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และด้านการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี อาจารย์ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มองเห็นตรงกันว่าควรลดการบรรยาย ควรสอนให้เห็นจริงและได้ปฏิบัติจริง นักศึกษาสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ได้อย่างอิสระโดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้ตามปรัชญาการศึกษาทั่วไปได้เป็นอย่างดี และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอนคือ นโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ตระหนักถึงความสำคัญของรายวิชา มีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันสมัย และการพัฒนาความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนในการถ่ายทอดและสื่อสารที่ดี มีประสิทธิภาพ กระตุ้นและผลักดันให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความรู้และคุณค่าของวิชาได้อย่างลึกซึ้ง ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาวิจัยรวบรวมวิธีการสอน และสื่อการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย และเหมาะสมกับการศึกษา 4.0

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยดุสิตธานี ปี 2562 และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านจนทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่2) . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นันทน์ธร บรรจงปฐ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการ เป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(20) 70-84.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. (18 มกราคม 2562). เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0. (สมิทธิรักษ์ จันทักษ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. (2560). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. ใน จดหมายข่าวประชาคมครุศาสตร์ ฉบับที่ 6. วันจันทร์ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2560. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2560). การศึกษาเด็กไทยในยุค Thailand 4.0. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2556). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2562). เรียกใช้เมื่อ 14 กันยายน 2562 จาก สถิติจำนวนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน: <http://www.mua.go.th/university-2.html>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สภาปฏิรูปแห่งชาติ.

- อาจารย์ประจำวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (15 พฤศจิกายน 2561). เรื่องการ พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0. (สมิทธิรักษ์ จันทร์ักษ์, ผู้สัมภาษณ์)
- อาจารย์ประจำวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. (15 พฤศจิกายน 2561). เรื่องการ พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ไทยตามบริบทการศึกษาไทยแลนด์ 4.0. (สมิทธิรักษ์ จันทร์ักษ์, ผู้สัมภาษณ์)
- อุทัย ดุลยเกษม. (2558). การจัดการศึกษารายวิชาศึกษาทั่วไป. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, 1(1), 43-52.
- Cornbrash, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.